

บทคัดย่อ

การวิจัยประเมินผลนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินความสำเร็จของการกำจัดโรคเรื้อนของโครงการควบคุมโรคเรื้อนตามแนวพระราชดำรินปี พ.ศ. 2500-2563 ตามเป้าหมายและตัวชี้วัดขององค์การอนามัยโลกและของประเทศไทย โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP model เป็นกรอบ โดยรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2563 ผลการวิจัยพบว่า โครงการควบคุมและกำจัดโรคเรื้อนได้มีการขยายโครงการนับแต่ปี พ.ศ. 2500 ตามแนวพระราชดำรินด้านการควบคุมโรคเรื้อน ด้านการให้สุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ ด้านการป้องกันความพิการและฟื้นฟูสภาพ และด้านการควบคุมโรคในแรงงานข้ามชาติ ในภาพรวมการกำจัดโรคเรื้อนมีผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ สามารถกำจัดโรคเรื้อนได้และไม่เป็นปัญหาสาธารณสุขตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ก่อนถึงกำหนดเป้าหมายองค์การอนามัยโลก 6 ปี จำนวนผู้ป่วยใหม่ลดลงอย่างต่อเนื่อง เหลือเพียง 119 ราย ในปี พ.ศ. 2562 และในปี พ.ศ. 2563 เหลือเพียง 89 ราย อัตราผู้ป่วยใหม่ที่พิการระดับสองต่ำกว่า 1 (0.13) ต่อล้านประชากร และไม่พบผู้ป่วยใหม่ที่เป็นเด็กที่มีความพิการระดับ 2 นอกจากนี้ มี 374 อำเภอ (ร้อยละ 40.30) และ 2 จังหวัด (ร้อยละ 2.60) ที่ไม่พบผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ต่อเนื่องกันเป็นเวลานานถึง 10 ปี ซึ่งแสดงถึงการบรรลุเป้าหมายการกำจัดโรคเรื้อนอย่างยั่งยืนและปลอดโรคเรื้อนของประเทศไทยและองค์การอนามัยโลกในปี พ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตามจากสัดส่วนผู้ป่วยใหม่ที่มีความพิการระดับ 2 ในภาพรวมทั้งประเทศยังไม่ลดลง ซึ่งสะท้อนการค้นพบผู้ป่วยยังล่าช้า แต่เมื่อวิเคราะห์เฉพาะในอำเภอที่มีข้อบ่งชี้ทางระบาดวิทยาและมีการเร่งรัดค้นหาผู้ป่วย พบว่ามีแนวโน้มสัดส่วนผู้ป่วยใหม่ที่มีความพิการระดับ 2 ที่ลดลง ในขณะที่แนวโน้มเพิ่มขึ้นในพื้นที่อำเภอที่ไม่มีข้อบ่งชี้ทางระบาดวิทยา จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนากลวิธีในการค้นหาผู้ป่วยใหม่ที่เหมาะสมกับสถานะความชุกโรคต่ำในพื้นที่

อำเภอที่ไม่มีข้อบ่งชี้ทางระบาดวิทยา ส่วนในกลุ่มประชากรข้ามชาติมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาวิธีการในการค้นหาผู้ป่วยให้ได้เร็วก่อนที่จะแพร่เชื้อในประเทศไทย และพัฒนาระบบให้ผู้ป่วยได้รับยาต่อเนื่อง การประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต พบว่ามีความเหมาะสม ยกเว้นด้านปัจจัยนำเข้ายังมีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญโรคเรื้อน ซึ่งจำเป็นต้องมีการเร่งรัดพัฒนาศักยภาพบุคลากรในระบบบริการสุขภาพทุกระดับอย่างต่อเนื่องต่อไป ในภาพรวมการกำจัดโรคเรื้อนตามแนวพระราชดำริ ในปี พ.ศ. 2500-2563 นับได้ว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีสมดังพระราชดำริและพระราชปณิธาน และสามารถมุ่งหวังสู่การปลอดโรคเรื้อนตามเป้าหมายขององค์การอนามัยโลกในอนาคต พระอัจฉริยภาพและพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 รัชกาลที่ 10 และราชวงศ์จักรี จึงเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญยิ่งต่อการกำจัดโรคเรื้อนอย่างยั่งยืนและปลอดโรคเรื้อนของประเทศไทย

ติดต่อผู้พิมพ์ : บุษัน เชื้ออินทร์

อีเมล : boosun@gmail.com

Abstract

The main objective of this evaluative research was to evaluate the success of the leprosy elimination of the leprosy control project according to the royal initiatives from 1957 to 2020 in achieving the targets of the World Health Organization (WHO) and Thailand by using the CIPP model. The data were collected during July–December 2020. The results indicated that the leprosy control and elimination projects had been expanded since 1957 in line with the royal initiatives on the leprosy control, health education and public relations, disability prevention and rehabilitation, and disease control in migrant workers. Overall leprosy elimination program had the satisfactory results. It was able to eliminate the leprosy as a public health problem since 1994, 6 years before the target set by the WHO. The number of new cases had steadily decreased to just 119 cases in 2019. In 2020, the number of new cases was 89, the rate of new cases with grade 2 disability was less than 1 (0.13) per million population and no new children cases with grade 2 disability were detected. In addition, there were 374 districts (40.30%) and 2 provinces (2.60%) that did not detect a new leprosy case for 10 consecutive years. These situations indicated achievement of the sustainable leprosy elimination and leprosy-free goals of Thailand and the World Health Organization (WHO) in 2020. However, the overall proportion of new cases with grade 2 disability at the national level did not decrease, reflecting a delay in case detection. However, when analyzing only in districts with epidemiological indicators where there was the intensive case detection, it was found that the trend of proportions of new cases with grade 2 disability was dropping, while it was increasing in districts without epidemiological indicators. Thus, there is need for a suitable strategy for new case finding under low leprosy situation in areas without epidemiological indicators. In migrant population, there was a need to develop strategies for detecting cases early in order to prevent further transmission in Thailand and develop a system for patients to consistently receive medications. From the assessments of contexts, input factors, processes and outputs, it was found that they were appropriate, except for the input factors with a problem on shortage of personnel with expertise on the leprosy, which needed to accelerate personnel capacity building in health service system at all levels continuously. In the overall image of leprosy elimination according to the royal initiatives from

1957–2020, it was considered that it well succeeded according to the royal initiatives and royal wishes, and Thailand was expected to become leprosy-free, which is a goal of the World Health Organization (WHO) in the future. The royal genius and grace of His Majesty King Rama IX, Rama X and Chakri dynasty were therefore a critical success factor in the sustainable leprosy elimination and leprosy-free goals of Thailand.

Correspondence: Boosbun Chua-Intra

E-mail: boosbun@gmail.com

คำสำคัญ

*60 ปี, ราชประชาสมาสัย, ความสำเร็จ,
การกำจัดโรคเรื้อน, พระราชดำริ*

Keywords

*60 years, Raj Pracha Samasai, success,
leprosy elimination, royal initiatives*